

Тернопільський відділ Українського географічного товариства

ВІСНИК

**Тернопільського відділу
Українського географічного товариства**

Тернопіль - 2023

УДК 91 (477.84)
В 53

**Вісник Тернопільського відділу Українського географічного товариства –
Тернопіль: СМП «Тайп». №7 (випуск 7). 2023. 94 с.**

Адреса видавця: 46027, Україна, м.Тернопіль, вул. М. Кривоноса 2, каб. 130.

Засновано у листопаді 2017 року. Виходить 1 раз на рік.

*Друкується за рішенням Президії Тернопільського відділу Українського географічного
товариства*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Вітенко І.М. – к.г.н., заступник директора, Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти.

Заставецька Л.Б. – д.г.н., професор, зав. кафедри, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Качан Є.П. – к.е.н., професор, Західноукраїнський національний університет.

Кузишин А.В. – д.г.н., професор, декан географічного факультету, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Сивий М.Я. – д.г.н., професор, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Царик Л.П. – д.г.н., професор, зав. кафедри, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (головний редактор).

Кузик І.Р. – доктор філософії (Ph.D), асистент, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (відповідальний секретар).

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

Технічний редактор:
І.Р. Кузик

Дизайн обкладинки:
П.М. Дем'янчук

© Тернопільський відділ Українського географічного товариства, 2023

ЗМІСТ

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ

ЛЮБИЙ А., ЯНКОВСЬКА Л., НОВИЦЬКА С. РІЧКИ ГУСЯТИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	4
---	---

ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

КУЗИШИН А. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОСТОРОВОЇ РОЗОСЕРЕДЖЕНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	10
БАРНА І. ДО ПИТАННЯ БАЛАНСУ МІЖ ЕКОЛОГІЧНИМ ТА ЕКОНОМІЧНИМ У ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕНІ	15
ДЕМ'ЯНЧУК П., ЛЕЩИШИН Ю., ЗАБЛОЦЬКИЙ Б. ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА СТАТЕВО-ВІКОВА СТРУКТУРА НАСЕЛЕННЯ ЧОРТКІВСЬКОГО РАЙОНУ НАПЕРЕДОДНІ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	20

ГЕОЕКОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

ЦАРИК Л. ПЕРСПЕКТИВА СТВОРЕННЯ ЛАНДШАФТНИХ ЗАКАЗНИКІВ У СЕРЕДНІЙ І НИЖНІЙ ЧАСТИНАХ БАСЕЙНУ РІЧКИ ДЖУРИН	26
ЧЕБОЛДА І. ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ГЕОСИСТЕМ ТА РЕГІОНАЛЬНА СИСТЕМА ОПЕРАТИВНОГО (КРИЗОВОГО) МОНІТОРИНГУ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА	31
КУЗИК З., КУЗИК І. ОЦІНКА АНТРОПОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ БАСЕЙНУ РІЧКИ НІЧЛАВА	35
ЦАРИК В. СТАВКОВІ КОМПЛЕКСИ І РЕГІОНАЛЬНІ ЛАНДШАФТНІ ПАРКИ РІЧКИ ГНІЗНИ У СТРУКТУРІ ВІДПОЧИНКУ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ	39
ПАЛІНСЬКА Н. ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ВОД В УКРАЇНІ	43

КРАЄЗНАВЧІ НАРИСИ І ТУРИЗМ

ФАЙФУРА В., КОШКА О. ПРОСТОРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСЕЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ СЕЛА СИВОРОГИ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	46
РУДАКЕВИЧ І., КРІСА В. ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПЛАНУВАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ МІСТА БОРЩІВ	52
БОНДАР О., БОНДАР Б., ОСІПЧУК Н., КОЖАН В. ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНИЙ НАРИС РОЗВИТКУ СЕЛА ЗАЛІСЦІ ШУМСЬКІ: ВІД ЗАСНУВАННЯ ДО СЬОГОДЕННЯ	58
ФЛІНТА Н. ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТУРИСТИЧНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ	63
СТЕЦЬКО Н., ХИМЕРА О. ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ У НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКАХ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ	69
ЦАРИК П., ЦАРИК Л. РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК «МУРАФА»: ОСОБЛИВОСТІ РОЗТАШУВАННЯ ТА ОЦІНКА РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	72
ЯВОРСЬКА Г. ВИВЧЕННЯ ПОЧАЇВСЬКОЇ ЛАВРИ, ЯК ОБ'ЄКТА РЕЛІГІЙНО-ПАЛОМНИЦЬКОГО ТУРИЗМУ	77
ПАРШИН Л. ІННОВАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ В ТЕРНОПОЛІ	79

СУЧАСНІ ТРЕНДИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

TARANOV A N., SEMENEN O. STUDENT MINI-CONFERENCE AS A CREATIVE EPICENTER OF IDEAS AND INNOVATIONS IN THE DIMENSIONS OF THE WORLD METEOROLOGICAL DAY	83
ДОБРОВОЛЬСЬКА С., ПИРІГ І. ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	88
КАНЦІДАЛ В. САВЧУК І. КВЕСТ «ПОДОРОЖ МАТЕРИКАМИ»	90

References:

1. To the World Meteorological Day and World Water Day. URL: <https://www.meteo.gov.ua/ua/news/Do-Vsesvitnoho-meteorologichnoho-dnya-ta-Vsesvitnoho-dnya-vodnikh-resursiv>
2. The student scientific mini-conference «World Meteorological Day» took place at Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. URL: <https://tnpu.edu.ua/news/8323/>
3. World Meteorological Day. URL: <https://www.wheniscalendars.com/world-meteorological-day/>

Наталія ТАРАНОВА, Оксана СЕМЕГЕН. СТУДЕНТСЬКА МІНІ-КОНФЕРЕНЦІЯ ЯК ТВОРЧИЙ ЕПІЦЕНТР ІДЕЙ ТА ІННОВАЦІЙ У ВИМІРАХ ВСЕСВІТНЬОГО МЕТЕОРОЛОГІЧНОГО ДНЯ.

Метою конференції є створення відкритої платформи для студентів з метою обміну науковими ідеями, представлення власних досліджень та поглиблення розуміння актуальних проблем у цій сфері. Захід сприяє активізації наукового інтересу студентів і формуванню їхнього розуміння важливості метеорології у сучасному світі.

Ключові слова: студентська конференція, Всесвітній день метеоролога, географічний факультет, наукові дослідження, обмін ідеями, актуальні проблеми.

УДК 378.147:338.488.2-057.21

ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Світлана ДОБРОВОЛЬСЬКА¹, Ірина ПИРІГ²

¹Галицький фаховий коледж ім. В. Чорновола

²Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торгівлі

У статті розкриті теоретичні та практичні напрямки формування soft skills майбутніх фахівців сфери обслуговування (спеціальностей «Туризм і рекреація» та «Готельно-ресторанна справа») в процесі професійної підготовки. Формування соціальних навичок має велике значення для здобувачів фахової передвищої освіти галузі знань «Сфера обслуговування». Це пов'язано з тим, що дані професії вимагають комунікації, співпраці, толерантності, поваги до різних культур і здатності налагоджувати зв'язки, швидко пристосовуватися до актуальних тенденцій та вимог роботодавців.

Ключові слова: soft skills, hard skills, загальні і спеціальні (фахові) компетентності, професійна підготовка, інноваційні методи навчання, ринок праці.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що на сучасному етапі розвитку освіти особливо важливо, щоб фахівці сфери послуг володіли soft skills. Це пов'язано насамперед вимогами ринку праці та впровадженням європейських стандартів освіти. При цьому основним завданням закладів фахової передвищої освіти, що реалізують освітні програми у сфері туризму, готельної та ресторанної справи, є підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних швидко адаптуватися до сучасних тенденцій ринку праці.

Мета статті – розкриття теоретичних та практичних напрямків формування soft skills фахівців сфери обслуговування у процесі професійної підготовки.

Термін soft skills найчастіше перекладається з англійської мови як «м'які» навички або компетентності. Науковець О. Казачінер подає таке визначення soft skills: «Soft skills – свого роду перелік особистих характеристик, які так чи інакше пов'язані з ефективною взаємодією з іншими людьми. Це навички, прояв яких важко виявляти, безпосередньо визначати, перевіряти, наочно демонструвати. До цієї групи належать індивідуальні, комунікативні й управлінські навички» [1].

Формування соціальних навичок визначають загальні і спеціальні (фахові) компетентності, перелік яких наведено в стандартах фахової передвищої освіти, що обов'язково має враховуватися під час розробки освітньо-професійних програм підготовки фахівців. Наприклад, у Стандартах фахової передвищої освіти України освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 242 «Туризм», 241 «Готельно-ресторанна справа» наведено

такі компетентності, оволодіння якими сприятиме формуванню soft skills у здобувачів фахової передвищої освіти: здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися іноземною мовою; здатність працювати в команді; здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) [2, 3].

Усе більше роботодавців сфери послуг прагнуть, щоб їхні працівники володіли soft skills на рівні, не нижчому, ніж фаховими знаннями та вміннями. Саме сучасний ринок праці диктує вимоги, особливості до формування освітньо-професійних програм, зокрема наявність у них програмних результатів, які б забезпечували формування соціальних навичок у випускників закладів фахової передвищої освіти.

Soft skills допомагають фахівцям сфери послуг будувати ефективні комунікативні стосунки, вирішувати проблеми та створювати позитивне враження для клієнтів. Ці навички є важливими для реалізації наступних напрямків:

1. Формування комунікаційних навичок. Фахівці сфери послуг повинні ефективно спілкуватися з клієнтами, колегами, діловими партнерами та іншими зацікавленими сторонами. Добрі комунікаційні навички допомагають зрозуміти потреби клієнтів, виразно передавати інформацію та уникати непорозумінь.

2. Роботи в команді. Багато завдань в сфері послуг вимагають співпраці в команді. Здатність працювати разом з колегами для досягнення спільної мети є ключовим завданням.

3. Забезпечення клієнтоорієнтованого підходу. Вміння слухати та задовольняти потреби клієнтів є важливим аспектом в галузях туризму, гостинності. Фахівець повинен бути уважним до деталей та вміти створювати позитивне враження для клієнтів.

4. Розв'язання проблем. Працівники галузі сфери послуг повинні бути готові ефективно вирішувати проблемні ситуації, що виникають на шляху надання послуг. Це може включати в себе швидке прийняття рішень та вміння працювати під тиском.

5. Забезпечення адаптивності та гнучкості. Сфера послуг часто зазнає змін, і фахівець повинен бути готовий адаптуватися до нових умов та вимог ринку.

6. Формування лідерських якостей. Різні рівні роботи можуть вимагати керівних якостей. Здатність приймати відповідальність та керувати командою допомагає досягти успіху в обраній сфері діяльності.

7. Розвиток емпатії. Розуміння та врахування почуттів та потреб інших, зокрема, клієнтів може значно покращити взаємодію та задоволеність від наданих послуг.

Набуття соціальних навичок сприяють інноваційні методи навчання, а саме:

1. Симуляції та віртуальна реальність. Використання їх може створити навчальне середовище, де студенти можуть взаємодіяти з віртуальними клієнтами, колегами або ситуаціями, що відтворюють реальні сценарії в галузі туризму та гостинності. Це дозволяє розвивати навички емпатії, комунікації та вирішення проблем.

2. Інтерактивні тренінги з розвитку комунікаційних навичок. Використання інтерактивних платформ та ігор, які спрямовані на розвиток комунікаційних навичок, дозволить студентам практикувати взаємодію з різними типами людей та в різних ситуаціях.

3. Онлайн-курси та вебінари. Забезпечення доступу до онлайн-ресурсів, які спрямовані на розвиток соціальних навичок, дозволить студентам вивчати матеріал в будь-якому час та місці.

4. Проектна діяльність. Залучення студентів у реальні проекти та завдання, де вони можуть співпрацювати та взаємодіяти з різними групами людей, допоможе розвинути навички співпраці, лідерства та адаптації.

5. Рольові ігри та групові вправи. Дозволить студентам експериментувати з різними ролями, вирішувати конфлікти та підтримувати взаємодію в групі.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку освіти актуалізується нагальна потреба у якісній підготовці кваліфікованих спеціалістів – компетентних фахівців, які здатні знаходити рішення в будь-яких професійних та життєвих ситуаціях, ефективно взаємодіяти, творчо реагувати, мислити креативно, постійно удосконалюватися та навчатися, бути інноваційно спрямованими. Від особистісного сприймання й усвідомлення фахівцем сфери послуг значущості «soft skills» залежить його успіх у професійній діяльності та затребуваність у конкурентному середовищі.

Література:

1. Казачінер О. С. Hard skills та soft skills інклюзивно компетентного вчителя іноземної мови. Інноваційна педагогіка. 2019. Т. 1. С. 153–156. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/10/part_1/35.pdf (дата звернення 12.12.2023)
2. Стандарт фахової передвищої освіти: освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр, галузь знань 24 Сфера обслуговування, спеціальність 242 Туризм. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sector-fahovoyi-peredvishoyi-osviti/zatverdzeni-standarti> (дата звернення 21.12.2023)
3. Стандарт фахової передвищої освіти: освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр, галузь знань 24 Сфера обслуговування, спеціальність 241 Готельно-ресторанна справа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sector-fahovoyi-peredvishoyi-osviti/zatverdzeni-standarti> (дата звернення 15.12.2023)

Svitlana DOBROVOLSKA, Iryna PYRIH. DEVELOPMENT OF THE SOFT SKILLS IN SERVICE SECTOR PROFESSIONALS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

The article reveals theoretical and practical directions for the formation of soft skills of future specialists in the field of service (specialties «Tourism and recreation» and «Hotel and restaurant business») in the process of professional training. The formation of social skills is of great importance for students of professional pre-higher education in the field of knowledge «Service sector». This is due to the fact that these professions require communication, cooperation, tolerance, respect for different cultures and the ability to establish connections, quickly adapt to current trends and requirements of employers.

Key words: soft skills, hard skills, general and special (professional) competences, standard of professional pre-higher education, professional training, innovative methods of training, labor market.

УДК 373.5.016.91

КВЕСТ «ПОДОРОЖ МАТЕРИКАМИ»

Валентина КАНЦІДАЛ, Ірина САВЧУК

Кременецька загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №1 ім. Галини Гордасевич

У статті подано розробку квесту для учнів 7-го класу. Даний матеріал має узагальнюючий характер, підвищує рівень мотивації учнів до вивчення географії, сприяє зацікавленості учнів до пізнання нового. Команди виконують цікаві, інтерактивні вправи та завдання проходячи кожен станцію квесту. Кожна станція – це блок завдань по темі окремого материка.

Ключові слова: материк, азимут, Євразія, Африка, Північна Америка, Південна Америка, Антарктида, Австралія.

Мета квесту: вивчити фізичні та екологічні особливості материків шляхом проходження завдань квесту. **Завдання:** зібрати карту світу з фрагментів материків, які отримають після успішного виконання завдань кожної станції.

Перед початком квесту учнів поділяємо на 3 команди, діти обирають капітана та назву команди. Кожна команда отримує чистий ватман, на який учні будуть наклеювати фрагменти карти, які отримають при проходженні завдань кожної станції квесту.

Станція «Антарктида»

Капітану команди на телефон приходить посилання для проходження кросворду <https://learningapps.org/watch?v=pao64vds521>.